

СТАРОПОЛЬ Валентина,
*студентка групи 16Мз-СпецО,
спеціальності 016, Спеціальна освіта,
«Житомирський державний університет
імені Івана Франка»
Науковий керівник*
БОРЕЙКО Олександр, кандидат
*педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та
управління
«Житомирський державний університет
імені Івана Франка»*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ДІАГНОСТИЧНОЇ І КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСІБ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМ

У сучасному суспільстві питання інклюзивного освіти посідає одне з провідних місць у системі національного освіти. Зміна освітнього простору, його орієнтація на людину з урахуванням її індивідуальних особливостей, зумовила необхідність переосмислення підходів до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби (ООП) [1]. В умовах реалізації концепції Нової української школи значна увага приділяється забезпеченню рівного доступу до якісного освіти для всіх учасників освітнього процесу, незалежно від психофізичних особливостей, соціального статусу чи рівня розвитку.

Особливої актуальності набуває питання психолого-педагогічного супроводження осіб з ООП, який включає в себе цілісну систему діагностики, корекційно-розвиткової роботи, створення індивідуального маршруту навчання, а також партнерську взаємодію з батьками та освітнім колективом [7]. Все це вимагає від фахівців не лише високого рівня професіоналізму, а й здатності

гнучко реагувати на виклики часу, використовувати сучасні інноваційні підходи, технології та ресурси.

Інноваційність у сфері освіти — це не лише технічні засоби, а перш за все переосмислення педагогічних стратегій, впровадження нових форм організації освітнього процесу, інтеграцію цифрових рішень у діагностичну та корекційну діяльність [2]. Такий підхід дає змогу не лише виявляти труднощі у розвитку дитини на ранньому етапі, а й своєчасно забезпечити ефективну допомогу, орієнтовану на розвиток її потенціалу, а не лише подолання недоліків.

Таким чином, дослідження інноваційних підходів до здійснення діагностичної та корекційно-розвиткової роботи та психолого-педагогічного супроводу осіб з ОВП є надзвичайно важливим та своєчасним. Воно відкриває нові горизонти для побудови ефективної інклюзивної моделі освіти, яка відповідає вимогам гуманізації, технологічного розвитку та соціальної справедливості.

В рамках інклюзивного освіти психолого-педагогічна діагностика виконує функцію не лише виявлення особливостей розвитку, а й формування стратегії подальшого супроводження дитини. За словами О. С. Михальчук, сучасна діагностика має орієнтуватися не лише на результат, а й на процес адаптації особистості у соціокультурній середовищі [4]. Інноваційний підхід передбачає використання адаптованих методик спостереження, скринінгових інструментів, цифрових платформ оцінки розвитку (наприклад, Ravensburger, PsychoTest, DOIT тощо), що дозволяють забезпечити більш об'єктивну та швидку оцінку стану дитини.

Особливої уваги заслуговує на підхід мультифакторного аналізу, який враховує вплив біологічних, психосоціальних та середовищних факторів [6]. Серед нових практик, які довели свою ефективність у корекційно-розвитковій роботі, слід виділити:

- Інтерактивні освітні технології (використання смарт-дошок, інтерактивних таблиць, мультимедійних навчальних курсів);
- Мобільні додатки для розвитку мовлення, пам'яті, просторової орієнтації;

- Методики з елементами гейміфікації (напр., ClassDojo, LearningApps), що дозволяють підвищити мотивацію дітей до участі у заняттях;

- Методи сенсорної інтеграції у роботі з дітьми, що мають розлади аутистичного спектру, як підтверджено в працях Т. Айрес (Ayres, 2005).

Дослідження українських вчених (зокрема, Мірошник І. та Сідун А.) показують, що використання цифрових рішень у роботі з дітьми з ООП дозволяє не лише зменшити рівень тривожності, а й покращити навички саморегуляції та міжособистісної взаємодії [3].

Особлива увага в практиці супроводу приділяється створенню Індивідуальної програми розвитку (ІПР). Узгодженість дій усіх учасників освітнього процесу, дозволяє уникнути дублювання функцій та формує єдину стратегію психолого-педагогічного супроводу.

Інклюзивна освіта – це не тільки про доступ до навчання, а й про активне залучення кожної дитини до спільного освітнього простору з урахуванням її індивідуальних потреб [5]. Саме тому ефективність психолого-педагогічного супроводу багато в чому залежить від міждисциплінарної взаємодії та інноваційного мислення фахівців.

Сучасні підходи вимагають переосмислення традиційних методів і використання гнучких моделей діагностики, які ураховують не лише когнітивні, а й емоційно-поведінкові, комунікативні та сенсорні особливості розвитку дитини. Корекції емоційних порушень та зниження тривожності [8].

Арт-терапевтичні методики дозволяють виявляти внутрішні переживання дитини, не вдаючись до прямої вербалізації, що особливо важливо у випадках мовленнєвих порушень та аутистичних рис.

Крім того, зростає актуальність використання віртуальної та доповненої реальності у навчанні дітей з ОВП. Такі технології, як ClassVR або Mozi VR, сприяють зануренню в безпечну навчальну среду, моделюванню соціальних ситуацій і розвитку навичок соціальної адаптації.

За даними дослідження Є. Біло, впровадження VR-технологій у спеціальній освіті сприяє зниженню сенсорного перевантаження та стимулює інтерес до пізнавальної діяльності [9].

Окрему роль у побудові сучасної інклюзивної системи відіграє супровід сім'ї дитини з ООП. Батьки часто потребують психолого-педагогічної підтримки не менше, ніж їхні діти. Організація батьківських клубів, майстер-класів, тренінгів та консультативних зустрічей сприяє формуванню спільного освітнього простору, де цінуються довіра, відкритість та взаємна підтримка. Як наголошує Л. Піскунова, лише у партнерстві з батьками можливе успішне досягнення цілей індивідуального розвитку дитини [10].

Таким чином, доповнення системи психолого-педагогічного супроводу інноваційними технологіями та практиками значно розширює можливості сучасного інклюзивного освіти. Поступовий перехід від «діагнозу» до «потенціалу» дозволяє створити умови для самореалізації кожного дитини, а також сприяє трансформації суспільства у бік більшої відкритості, толерантності та справедливості.

Попри наявні успіхи, існують певні труднощі у впровадженні інновацій, зокрема:

- недостатнє технічне забезпечення освітніх закладів;
- дефіцит кваліфікованих фахівців з інклюзивного освіти;
- низький рівень поінформованості батьків та вчителів щодо можливостей інноваційних методик.

Подолання цих викликів можливе за умови системної підготовки кадрів, запровадження інституційної підтримки інклюзії, а також розширення партнерської співпраці між усіма учасниками освітнього процесу.

Таким чином, інноваційні підходи до здійснення діагностичної, корекційно-розвиткової роботи та психолого-педагогічного супроводження осіб з особливими освітніми потребами дозволяють формувати нову якість інклюзивного освіти в Україні. Вони базуються на засадах індивідуалізації,

науковості, міждисциплінарності та доступності, спрямовані на максимально повну реалізацію потенціалу кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Ніколаєску І.І. Зміст психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП / Збірник наукових праць. – 2022.
2. Калініна Т. Інноваційні діагностичні методики в інклюзивному середовищі / Психолого-педагогічний вісник. – 2021. – № 2.
3. Мірошник І., Сідун А. Використання цифрових технологій у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра/ Молодий вчений. –2023. – № 4.
4. Михальчук О. Індивідуальна програма розвитку: теоретичні та практичні аспекти / Матеріали науково-практичної конференції. – 2022.
5. Ящук Т., Зобенько Н. Психолого-педагогічний супровід родини дитини з ООП / Електронний архів ЧДПУ ім. В. Винниченка. – 2023.
6. Зайцева Н.В. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання / Освітній дискурс. – 2020. – № 3.
7. Бикова Н.В. Психолого-педагогічні основи супроводу дітей з ООП: монографія. – К.: Наук. світ, 2021.
8. Губарева В.В. Арт-терапія в інклюзивному навчанні: інноваційні підходи та досвід. – Харків: Основа, 2020.
9. Бела Є.А. Віртуальна реальність у спеціальній освіті: потенціал використання / Сучасна освіта. – 2022. – № 5.
10. Піскунова Л. Партнерство з батьками у системі інклюзивної освіти / Освітній простір України. – 2023. – № 2.